



ÄNGS- HÖKEN

i Uppsala län häckningssäsongen 2020

TEXT: BILL DOUHAN

En andra kalenderårets hona av ängshök
(*Circus pygargus*) FOTO: YNGVE HARELAND

PÅ UPPDRAG AV Länsstyrelsen i Uppsala län har närvaro av häckande ängshök nu eftersökts i länets odlingsbygder åren 2016–2020. Förutom att även kontrollera om det funnits häckande par i Vissjön, har det inte ingått i uppdraget att söka efter häckningar på andra lokaler (= sjöar). Anledningen till att uppgiften i första hand har varit inriktad på att hitta par som häckar på marken (i slåttervallar, beteshagar etc.) är att om sådana hittats, ska länsstyrelsen ha möjlighet att vid behov vidta skyddsåtgärder.

Nåväl. Under 2020 fortsatte inventeringen på samma sätt som tidigare år. Det innebar att Fjärdhundraslätten och Vissjön besöktes för att kontrollera om där fanns häckande

ängshök. I övrigt har ett flertal sjöar, flera sedan tidigare kända som häckplats för arten, kontrollerats med avseende på häckningsförekomst. Därtill har observationer från andra lokaler i odlingsbygden, rapporterade i Artportalen, följts upp och där misstanke om eventuell häckning har funnits har sådan eftersökts.

Resultatet av årets efterforskningar kan sammanfattas enligt följande. Sju häckningar/häckningsförsök (flygga ungar, bytesöverlämning, vuxen fågel besöker trolig boplats, spelflykt etc.) har hittats, alla i/vid sjöar. Ingen häckning på marken i år heller med andra ord. Det senare måste anses som positivt då inga skyddsåtgärder därmed varit aktuella. Å andra

Tabell 1. Antalet registrerade häckningar av ängshök i Uppsala län 2016–2020 samt häckningsutfall (=antal flygga ungfåglar) för respektive par.

| | | | | | | | | |
|------|---|---|----|---|---|---|---|---|
| 2016 | 5 | 2 | 2 | 2 | 2 | 2 | | |
| 2017 | 5 | 3 | 2 | 2 | 2 | 2 | | |
| 2018 | 2 | 2 | 0 | | | | | |
| 2019 | 3 | 3 | ≥1 | 0 | | | | |
| 2020 | 7 | 3 | 3 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 |

sidan har häckningsutfallet varit relativt svagt. Av sju häckningar har fyra misslyckats medan resterande tre har resulterat i sammanlagt minst åtta ungar på vingarna (3+3+2). Det är i och för sig fler än något annat år, bortsett från 2017 då elva ungar (fem häckningar) blev flygga (se Tabell 1), men åtta ungar på sju häckningar kan inte anses som helt tillfredställande.

Även om häckningsresultatet 2020 kunde ha varit bättre får sju häckande par, fler än något tidigare år under perioden, givetvis anses som positivt. Glädjande är också att två av paren hittades i sjöar som inte är kända som häckningslokaler för arten. Ängshök kan dock ha häckat här tidigare, men har inte eftersökts och dessa sjöar är för övrigt mycket sällan besökta av fågelintresserade. Att par har hittats på nya lokaler väcker förhoppningar om att det kan finnas ytterligare häckningar som vi inte känner till.

Minst sju häckande par i länet 2020 är glädjande och än mer positivt är att inget av dem häckade i slätterravall. Flertalet av årets häckande par har, som tidigare, hittats i igenväxande sjöar mer eller mindre omgärdade av skog. I åtminstone ett par fall är det mer än en kilometer till närmast lämplig jaktmark, det vill säga ängar, åkrar och fält. Detta kan tyckas märkligt, men beror troligen, åtminstone delvis, på att det finns få sjöar i de västra delarna av länet där flertalet par har häckat. Istället för att häcka på marken i närheten av där de jagar, har de "valt" att transportera sig till en sjö belägen på avstånd från jaktområdet. Detta talar också för att länets ängshökar föredrar att häcka i sjöar framför på marken i odlingsbygden. Det förefaller som om hanen, det är han som ombesörjer merparten av födoinhämtandet, kan jaga åtskilliga kilometer

(sannolikt mer än en mil) från boplatzen. Rimligtvis påverkar i och för sig tillgången på föda hur långt han flyger.

Detta att de häckande fåglarna kan jaga långt från boplatzen, är troligen en av anledningarna till att det ses födosökande ängshökar i jordbruksbygderna, långt från närmaste sjö. Sedan flera år tillbaka är Fjärdhundraslätten känd för att det här finns goda chanser att se en eller flera ängshökar under sommaren, det vill säga även under häckningstid. Att det har setts ängshökar här under sommaren har gjort, särskilt efter markhäckningarna 2015 och 2016, att det framkommit misstankar om pågående häckningar här även därefter. Trots mycket eftersök har inga häckningar på marken hittats efter 2016. Att det ses ängshökar här i samband med slätter behöver inte betyda att det är fåglar som nu misslyckats med häckningen, bo på marken i vallen, till följd av denna. Det är mer troligt att det har varit individer som sökt sig till Fjärdhundraslätten för att ta för sig av de byten som blivit tillgängliga till följd av slätter.

Vad är det då för ängshökar som ses på Fjärdhundraslätten mitt i sommaren? En möjlig förklaring är att det kan vara (se ovan) gamla hanar från boplatser i sjöar belägna på avstånd från denna slätt. De har sökt sig hit för att jaga. Ofta har det varit så att det är först från och med juli som det har setts ängshökar här mer frekvent. Det skulle kunna bero på att det är först nu som ungarna är så stora att det ökade födobebehovet gör att hanen måste jaga på längre avstånd från boet för att hitta tillräckligt med föda. Att det även ses en och annan gammal hona vid denna tid, hon borde rimligtvis vara vid boet om där finns ungar, kan kanske bero på att häckningen har misslyckats och hon av den anledningen har



En adult hane av ängshök (*Circus pygargus*).
FOTO: JAN RYDING



En juvenil ängshök (*Circus pygargus*). FOTO: JAN RYDING

lämnat boplatser.

Varför det även ses fjolårsfåglar, fler än vad som rapporterats tidigare under sommaren, är svårare att försöka förklara. Eftersom 2K-fåglar vanligtvis inte skrider till häckning är det rimligt att anta att dessa drar runt, kanske för att finna ett lämpligt revir att etablera sig i ett kommande år. Varför det ofta ses ängshökar på just Fjärdhundraslätten är inte känt, men kanske är det en följd av att det finns flera häckande par i omgivningarna, såväl i Uppsala som Västmanlands län. En annan rimlig delförklaring till att fynden är så många här kan vara att fågelintresserade vet att det finns goda chanser att få se ängshök här och att de därför söker sig hit istället för att leta på andra håll. Många ögon ser mer än två.

Efter dessa fem år vet vi att ängshöken fortfarande häckar årligen i länet med några få par. Vi vet också att inget par med bo på marken i odlingsbygden har hittats under de senaste tre åren. Visst kan det ha funnits någon enstaka sådan häckning, men de har i så fall tveklöst varit mycket få. För närvarande tycks det således inte behövas några skyddsåtgärder för att hjälpa par som häckar på marken.

Även om det inte har hittats några markhäckande par sedan 2016, finns det anledning att fortsätta att följa upp ängshökens situation i länet. Eftersom det är en hotad art är det viktigt att ta reda på hur många par som häckar och om arten ökar eller minskar. Den fortsatta uppföljningen av ängshöken i länet bör således inte bara vara inriktad på att hitta häckningar på marken i slåtterval-

lar, utan även följa upp vilka sjöar som hyser häckande par.

En frågeställning som borde få större uppmärksamhet framöver är vad det är för ängshökar som ses på Fjärdhundraslätten under sommaren (se ovan). Det vore mycket intressant och värdefullt att verkligen få veta var de häckar (om de nu gör det). Är det fåglar från mer eller mindre avlägsna häckningsplatser som söker föda här eller är det kringstrykande, icke häckande individer, som hamnat här? Minst lika intressant vore att veta vart just den hane som häckar på en viss plats söker sig för att finna föda. Vilket, och hur stort, jaktrevir har han? Dessa frågor skulle vi kunna få svar på genom att sätta satellitsändare på dem, dels på hanar fångade på Fjärdhundraslätten och dels på hanar vid kända boplatser. Eftersom de ängshökar som häckar i Uppland och Västmanland är de mest nordliga i landet (och Europa?) vore kunskap om detta extra intressant. Satellitsändare skulle också göra att vi kan få veta var "våra" ängshökar övervintrar samt hur de flyttar fram och tillbaka till övervintringsplatsen. Genom att förse även ängshökar som häckar på Öland med sändare skulle vi få veta om de flyttar olika vägar och kanske även få indikationer på invandringsvägar.

Detta är frågeställningar som inte bara borde intressera länsstyrelser utan även UOF. Hittills har det varit ett uppdrag, från Länsstyrelsen i Uppsala län, för en person att följa ängshöken i länet. Det behövs fler intresserade kommande år om vi skall klara av detta.

Kontakt: bill.douhan@telia.se